

EU-säädökset ja Eviran ohjeet

Sampsa Heinonen, Evira

Luomutaimipäivä 29.8.2017

EU-lainsäädäntövaatimusten kehitys taimivaatimusten näkökulmasta ja tiivistettynä

- 1992: Ei luomutaimivaatimusta. Peittaaminen luvanvaraista.
- 1996: Määrätään luomulisäysaineistotuotannon ehdoista:
 - *Yksivuotista emokasvia kasvatettava luomuna vähintään yksi sukupolvi, monivuotista vähintään kaksi kasvukautta.*
- 1998: Luomutaimia käytettävä sekä yksi että monivuotisilla lajeilla
 - Viljelijäkohtaisia poikkeuksia emotaimille ja kasvulliselle lisäysaineistoille voi myöntää vuoteen 2000 asti.
 - Poikkeusmahdollisuutta jatkettu useaan kertaan ja se on **voimassa edelleen**.

-> HISTORIAN HAVINAA: *Luomusiemen- ja taimiopas*. Maaseutukeskusten liitto 2000.

- **2004: Luomusiemenrekisteri ja ns. yleinen lupa**
- **2009 – uusi neuvoston asetus:**
 - Siirtymävaiheessa voi tuottaa luomulisäysaineistoa.
 - Liite 10: komissiolla mahdollisuus kieltää antamasta poikkeuslupia, jos lajiketta riittävästi EU-markkinoilla. Ei sovellettu kertaakaan!
- **Heinäkuu 2020?: Uusi neuvoston ja parlamentin asetus**
 - yleisen luvan käyttömahdollisuus poistuu, eli poikkeusluvut aina viljelijäkohtaisia.

Luomusiemen- ja taimiopas 2000:

- *Aiemmat mansikan luomutaimien tuotantokokeilut ovat ongelmien takia loppuneet varsin lyhyeen.
...koska [äkämä]punkkisaastunta on levinnyt tuotantoalueille nopeasti.*
- *Tarvitaanko monivuotisten marja- ja hedelmäkasvien luomutaimituotantoa vai riittääkö esimerkiksi varmennettujen taimen käyttö istutuksessa, ja sen jälkeen kaksi vuotta luomusäännösten mukaista kasvatusta ennen sadonkorjuun alkamista?*

ELY-luomuasiantuntijan viesti keväältä 2017

- *Useammassakin yhteydessä on noussut esiin tämä marjakasvien tavanomaisen lisäysmateriaalin käyttö.*
- *Tämä nimittäin rajoittaa luomumarjojen lisääntymistä markkinoilla, kun lisääminen on kallista/hankalaa/hidasta.*
- *Mansikan osalta tässä on myös se ongelma, että kotimaisia tavanomaisia tervetaimia ei saa enää luvallakaan käyttää ja luomutaimet, jotka eivät ole peräisin tervetaimituotannosta eivät ole tarkastettuja tuholaisten/tautien osalta.*
- *Samoin tämä lisää omien rönsypistokkaiden ottamista, jolloin tuholaisten-/tautilanne myös on huonompi verrattuna siihen, että ostettaisiin uutta, puhtaampaa taimimateriaalia välillä.*

Tositapaus 2017: Viljelijä haluaa lisätä mustaherukkaa...

- ...lajikkeesta, josta ei ole saatavissa riittävästi taimimateriaalia Suomesta.
- Siksi viljelijä tilaa emotaimet ulkomailta, jota varten hänen pitää hakea (maksullista) lupaa,
 - vaikka hän ei saa istuttaa niitä suoraan kasvupaikalleen, vaan siis emotaimimaaksi
 - tämä ei ole taloudellisesti järkevää, sillä taas menee yksi kasvukausi, ennen kuin emotaimista saa luomupistokkaita ja
 - Sen jälkeen kuluu vielä 3-4 vuotta ennen ensimmäistä luomusatoa...
- Vaihtoehtoisesti hän voisi istuttaa tavanomaiset taimet luomupeltoonsa, mutta lohko on ilmoitettavaa uudelleen siirtymävaiheeseen
 - seuraavaksi tulee eteen rinnakkaisviljely, koska ennestään on viljelyssä luomuherukkaa, eli on
 - haettava lupaa rinnakkaisviljelyyn...
- *Jos ei muuta niin tällä menettelyllä on työllistävä vaikutus niin ELYillä, viljelijällä kuin meilläkin sekä viljelijältä kuluu tähän kallisarvoisen ajan lisäksi rahaa”*
- ***Onko tässä mitään tolkkua verrattuna siihen, että herukalle saisi luvan käyttää tavanomaista lisäysmateriaalia, kuten ennenkin ja satoahan tulee vasta 3-4 vuodesta eteenpäin, jolloin ne ovat joka tapauksessa luomua, koska virallinen siirtymävaihe aikakin on jo kulunut. Onko tästä mitään hyötyä luomun kannalta?***

Tarjolla olevat ratkaisut

1. Käytetään luomutaimia!
2. Käytetään tavanomaisia taimia ja aloitetaan siirtymävaihe uudestaan.
3. Sovelletaan ”teinitaimimenettelyä”

Tarjolla olevat ratkaisut

- 1. Lähtökohta siis on, että luomussa pitää käyttää (sato)taimina luomutaimia.**
 - Poikkeusluvan voi saada vain emotaimille tai kasvulliselle lisäysaineistolle.
 - Eli mahdollisuus saada poikkeuslupa on selvästi rajoitetumpaa kun siemenillä!
 - Kun asiasta säädettiin EU:ssa vuonna 2003, ei ilmeisesti huomioitu ettei luomutaimien markkinat toimi vielä 15 vuoden kuluttuakaan!
 - Harva ammattiviljelijä haluaa tai edes pystyy tuottamaan taimia itse.
- 2. Eviran ohjeistaman tulkinnan (2016) mukaan siirtymävaiheen voi aloittaa alusta viljelijän omalla ilmoituksella ELY-keskukselle, jolloin alussa voi hankkia tavanomaisia taimia.**
 - Lupaus kuluttajalle on, että luomuehtona noudatettu kolme vuotta ennen ensimmäistä luomusatoa. Ja lupaushan pidetään.
 - **Huom!** Tämä toimintatapa ei sovellu paikkausistutuksiin (eli ns. luomujoulukuusentaimiongelma on ratkaisua vailla)

3. ”Teinitaimet”

- Luomutuotantoa koskevan lainsäädännön lähtökohtana on, että mahdollisesti tavanomaisesti tuotettua **kasvullista lisäysaineistoa** *ei ole emokasvista irrottamisen jälkeen käsitelty tuotteilla, joita ei sallita luomutuotannossa.*
- **Ajatus:**
 - *Jos sinulla on luvallista tavanomaisesti tuotettua **kasvullista lisäysaineistoa** (esim. pistokkaita) ja kasvatat ne luomumetelmin, on tuloksena*
 - *taimi, jota ei muodollisesti voi myydä luomutaimena, mutta sitä voi käyttää kuten luomutaimea.*
- Tätä näkökohtaa ei Evira ei ollut huomionnut ohjeistuksessaan ennen vuotta 2016.
 - Siksi Eviraa tarkensi ohjeistustaan koskien tavanomaisesta tuotannosta saatavan kasvullisen lisäysaineiston, erityisesti erilaisten pistokkaiden, kasvattamista taimiksi.

Yhteenveto/ esimerkki:

Luomussa sallittujen mansikan satotaimien tuottaminen tavanomaisesta kasvullisesta lisäysaineistosta

	Luomutaimi	”Teinitaimi”	Tavanomainen (sato)taimi
Toimintatapa	Luomuemokasvi + luomukasvatus	Tavisemokasvi + luomukasvatus	Tavisemokasvi + tavanomainen kasvatus
Lähtöaineisto ja taimien tuotantotapa	Luomuemotaimista kerätyt rönsypistokkaat, jotka on juurrutettu luomussa sallituilla lannoitteilla lannoitettuun turvealustaan.	Tavanomaisista emotaimista kerätyt rönsypistokkaat, jotka on juurrutettu luomussa sallituilla lannoitteilla lannoitettuun esim. turvealustaan. Kemiallista kasvinsuojelua ei käytetty rönsyn irtileikkaamisen jälkeen.	Tavanomaisista emotaimista kerätyt rönsypistokkaat, jotka on juurrutettu kemiallisesti lannoitettuun turvealustaan. Kemiallista kasvinsuojelua mahdollisesti käytetty rönsyn irti leikkaamisen jälkeen.
Alkuperän osoittaminen ja luvat	Luomutuottaja: asiakirjaselvitys + saateasiakirjat Vähittäismyyjä: luomutarkastuslaitos selviää pakkauksesta	Luomuviljelijä tarvitsee kirjallisen vakuutuksen taimituottajalta. Lisäksi luomuviljelijä tarvitsee luvan (Eviran yleinen tai ELY-keskuksen toimijakohtainen) tavanomaisen lisäysaineiston käyttöön.	Tavanomaisia taimia ei ole mahdollista käyttää kuin emotaimien hankintaan ELY-keskuksen luvalla.

Taimituottajan vakuutus valvottuun luomuviljelyyn tarkoitettujen taimien alkuperästä ja kasvatuksesta

- Ilmoituksella taimituottaja vakuuttaa, että
 - taimien lähtöaineistona on käytetty tavanomaisesti kasvatettuja emokasveja;
 - taimia ei emokasvista irrottamisen jälkeen ole käsitelty tuotteilla, joita ei sallita luonnonmukaisessa tuotannossa ja
 - taimet on hoidettu ja kasvatettu erillään tavanomaisesti tuotetuista eristä.
- Antaa luvan Eviralle, Eviran valtuuttamalle tarkastajalle tai ELY-keskukselle tarkastaa ilmoituksen paikkansapitävyyden ja ottaa tarvittaessa näytteitä analyyttistä todistamista varten.
 - Analoginen GMO-vakuutukselle, eli perustuu ilmoitukseen.
 - Ei kuitenkaan edellytä erillistä tarkastusta kuten esim. luomunuorikkokasvatus.
- Taimituotta vastaa allekirjoituksellaan ilmoituksen paikkansapitävyydestä

TAIMITUOTTAJAN ILMOITUS	
valvottuun luonnonmukaiseen viljelyyn tarkoitettujen taimien alkuperästä ja kasvatuksesta	
Tämä ilmoitus koskee luomutuotantoontarkoitettuja taimia tai muita kasvullisesta lisäystä lisäysaineistoa, jotka olen luovuttanut luomuviljelyyn kuuluvalla toimijalla	
Tiedot taimierästä	
Laji, lajike	
Määrä	
Kasvatusta paikka tai -paikat	
Vastaanottaja (luomuviljelyyn kuuluvalla toimijalla tai taimia myyvä vähittäiskauppa)	
Ilmoitan, että <ul style="list-style-type: none">• taimien lähtöaineistona on käytetty tavanomaisesti kasvatettuja emokasveja;• taimia ei emokasvista irrottamisen jälkeen ole käsitelty tuotteilla, joita ei sallita luonnonmukaisessa tuotannossa ja• taimet on hoidettu ja kasvatettu erillään tavanomaisesti tuotetuista eristä. Annan luvan elintarviketurvallisuusvirasto Eviralle, Eviran valtuuttamalle tarkastajalle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle luvan tarkastaa tämän ilmoituksen paikkansapitävyyden ja ottaa tarvittaessa näytteitä analyyttistä todistamista varten. Vastaan allekirjoituksellani tämän ilmoituksen paikkansapitävyydestä.	
Paikka ja aika	
Allekirjoitus ja nimen selvenny	
Ilmoituksen antajan osoite ja puhelinnumero	

Teinitaimi –menettely: plussat ja miinukset

- Plussat:
 - Luomuammattiviljelijän näkökulmasta menettely mahdollistaa luomuun soveltuvan taimiaineiston tuotannon ulkoistamisen.
 - Mahdollistaa terveeseen (tavanomaisen) lähtöaineiston käytön ja vähentää taimen elinkierrosta yhden vuoden ”luomutuholaispaineelta”.
 - Säästää yhden vuoden siirtymäaika, verrattuna tilanteeseen, että tuotettaisiin luomutaimia.
- Miinukset
 - Paperityö: Edellyttää poikkeuslupaa (ELY-keskuksesta) ja vakuutusta (taimituottajalta)
 - Vaatii hyvää suunnittelua ja taimituottajan sitoutumista.
 - Ei suoraan edistä luomutaimien tuotantoa ja –markkinoiden toimivuutta.

Kysymyksiä

- 1. Vaikeasti pistokaslisättävät kasvit (esim. pensasmustikka): onko ainoa vaihtoehto käyttää tavanomaisia taimia siirtymävaiheen kautta, kun luomutaimia ei ole saatavilla?**
 - Käytännössä asia on näin.
- 2. Miten EU:n uusi kasvihuoneluomun "juuret maassa" -päätös tulee vaikuttamaan luomutaimituotannon ehtoihin?**
 - Tämän hetken tiedon mukaan ei olisi muutoksia, sillä taimikasvatukseen rajoitettujen kasvualustojen käyttökieltoa ei tarkoitus soveltaa. Seurataan tilannetta, sillä asetus astuisi voimaan vasta heinäkuussa 2020.
- 3. Millaisia ohjeita/säädöksiä/tulkintoja muissa EU-maissa on monivuotisten kasvien luomulisäysaineistosta?**
 - Lähtökohtaisesti luomulisäysaineiston saatavuus on parempi kuin Suomessa ja tuotannolla pidemmät perinteet.
 - Kirjalliset tulkinnat/ohjeistukset ovat EU-säädösten mukaisia, mutta soveltamistavoista saatetaan vaieta: "Kulttuureissa" on eroja myös Suomessa ELY-keskusten välillä, joista Evira kuulee mielellään.
- 4. Miten helposti saa luvan rinnakkaisviljelyyn, kun on tarve käyttää tavanomaisia taimia ja siirtymävaihetta?**
 - Luvan saa ongelmitta: Vaatimus luvalle koskien monivuotisia kasveja, kuten hedelmäpuut, tulee suoraan EU-lainsäädännöstä, joten sitä ei voi ohittaa Eviran ohjeistuksella.
 - Vertaa tilan sisäiseen rinnakkaisviljelyyn siirtymävaiheessa: Evira on ohjeistanut, ettei siihen lupaa tarvita eikä tämä tulkinta ole ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa.

Lisää kysymyksiä?

samposa.heinonen@evira.fi

Kiitos!